

Tapio Tiihonen

Viimeinen Roomalainen ja Salvan Ristin Ritarit

VIIMEINEN ROOMALAINEN JA SALVAN RISTIN RITARIT

***Jokaisella soturilla on
oma riemukaarensa,
jonka ali hänen täytyy
kulkea***

Tapio Tiihonen

***Viimeinen Roomalainen
ja***

Salvan Ristin Ritarit

Näytös / Meno ja Paluu

© 2017 Tapio Tiihonen

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978--952-339-955-6

Sisällys

I Anonymus Salarialaisen henkilöityneestä hyveestä	07
II Kentauri	10
III Illallinen	18
IV Hunnien mailla	45
V Pyhän miehen siunaus	66
VI Väittely	86
VII Lähettiläis Pausaniuksen puhe	95
VIII Läksiäistilaisuudesta kehkeytyy muistettava	105
IX Hymy	128
X Veret seisauttava matka	141
XI Sotapelit ja sotapelien sotapeli	207
XII Hunnien miekkatanssi	236
XIII Pitkähännät	264
XIV Kohtalon kolmas kolkutus Rooman portilla	273
XV Rugilas ja keisarit, ja miksen minäkin	293
XVI Taistelukaste	299
XVII Murhaajan kaavun sovittaminen	325
XVIII Laivamatkan kirous	340
XIX Kohti Ravennaa	374
XX Lyhyt visiitti paratiisiin	419
XXI Karttojen äärellä tässä muuttuvassa maailmassa	458
XXII Paluu Helvetin esikartanoon	481
XXIII Kohtaaminen luostarissa	489
XXIV Mennyt maailma	503

XXV Arkkitehdin kertomus	540
XXVI Prefekti paljastuu vallan muuksi kuin olin luullut	550
XXVII Lämminhenkistä keskustelua ritarien kanssa	589
XXVIII Arkkitehti esittelee entistä ja nykyistä Roomaa	603
XXIX Aamunkoin näkymiä Ikuisessa Kaupungissa	634
XXX Arkkitehtiritari	639
XXXI Sacramentum armeijalle	652
XXXII Kohti uutta matkaa	664
XXXIII Salarialaisen köyynnöksestä	683
Kiitokset	686

Osälleni, Arkkitehdille!

I Anonymus Salarialainen henkilöityneestä hyveestä

Joka viideskymmenes vuosi muistuma huhtikuun neljännen päivän Galleacian maanjäristyksestä, ja hunnihyökkäyksen vyörymisestä kohti Roomaa, väristää maata, ja merkkejä ilmestyy päivän hämärtyessä taivaan laelle. Tiistaina auringonlaskun jälkeen, pohjoinen taivas tulee punaiseksi niin kuin tulessa tai veressä. Juovat muodostavat hehkuvia punaisia keihäitä sekoittuen yhteen palavassa purppurassa. Ihmemerkin ilmestys, joka on nopeasti läpikotaisin selitetty kohtalokkaalla seurauksella, kestää iltahämärästä yön kolmannelle tunnille. Tähdet tulipyrstöineen, verikasteineen, ennusteet tulevista tapahtumista näkyvät. Taivas on täynnään palavia metallikulhoja kuin pätsissä. Taivaalla näkyy lohikäärmekuvio kerran sadassa vuodessa, tuolla ajankohdalla.

Anonymus Salarialaisen isoisän isä on yksi 300 portin avaamaan valituista nuorukaisista. Sukujuuristaan ylpeilevä munkki ei katso ristiriitaiseksi sitä, että hänet valitaan ikuis-tamaan viimeiseksi roomalaiseksi kutsutun miehen kunnia. Hänen munkkiluostarinsa, joka on samassa linnoituksessa, jossa viimeinen Rooman keisari Romulus Augustulus on viettänyt 15-vuotiaasta lähtien vankeuttaan, apotti antaa Anonymus Salarialaisen tarkasteltavaksi kolmen päivän ajaksi Merobaudeksen historiaa kenraali ja patriisi Flavius Aëtiuksesta. Tarkastelun perusteella munkki-kopisti kirjaa kohtia Flaviuksen sielun mahdollisesta tiestä kuolemattomuuteen tai kauaksi sovituksesta. Tämä tapahtuu vuonna 513.

Aëtius on daco-roomalaista sukuperää, urhoollisinta moesialaista sukua. Anonymus toteaa Aëtiuksen olleen ystävänsä Attilan aikainen, mutta siinä hänelle sattuu muistivirhe, koska Aëtius on 15 vuotta vanhempi kuin Attila, ja tuona panttivankiaikanaan Alarikin hovissa Aëtius on murrosiässään, samaan aikaan kun Attila otti vasta ensimmäisiä askeleitaan kohti nuoruusvuosiaan.

Munkki kuvailee Aëtiuksen varttumista keskimittaiseen, miehek-käeseen, hyvin muotoutuneeseen tilaan, niin ettei hänen ruumiinsa ollut

liian heikko eikä liian painava. Nuorukainen on aktiivinen mieleltään, voimakas lihaksiltaan, mitä taitavin hevosmies, ammattitaitoinen jousella ampuja ja vahva keihään käytössään. Hänestä kehittyy oivallinen soturi ja kuuluisa rauhan taidoissa, vapaa ahneudesta ja saituudesta ja himosta, varustettu henkisillä hyveillä, henkilö, joka ei koskaan hairahdu pahan yllytyksen esimerkkiin omista tarkoituksistaan, mitä kärsivällisin väärryksissä, työn rakastaja, uljas vastoinkäymisissä, kykenevä sietämään nälän, janon ja unettomuuden kärsimyksiä.

*Anonymus Salarialainen kuvaa Aëtiuksen vierailusta hunnien hovissa seuraavaan tapaan: Hän on palannut Tonavan rauhassa, ja hän riisuu Tanaisin hulluudesta; hän määrää maat, hohtaen tummina pimentyneenä ylemmästä ilmasta, nuolien kansasta, olemaan vapaita niiden tavallisesta sodankäynnistä. Kaukasus suo levon miekalle, ja sen raakalais-kuninkaat luopuvat taistelusta. Tähän toteamukseen siitä, että Aëtius saattaa itse kuningasten kuninkaankin mielen rauhan tilaan ja solmi-
maan kestävän ystävyyden sopimuksen roomalaisten kanssa, päättyy Anonymuksen kuvaus Aëtiuksen vierailusta hunnien hovissa ja sotaleiris-
sä.*

Monet bysanttilaiset munkit, piispat, sotilaat ja diplomaatit vierailevat hunnien kuningasten kuninkaan hovissa, ja näkevät siellä roomalaisen varustuksissaan ja aseissaan. Legioonalainen Aëtius, niin kuin häntä siihen aikaan jo kutsutaan, on luonut ihmeellisen vahvan siteen tulevaan hunnien kuningasten kuninkaaseen Rugilakseen ja tämän nuoriin poikiin, Bledaan, rauhan puolestapuhujaan, ja Attilaan.

Löysin Napolin seuduilta sattumalta Aëtiuksen elämänkerran toisen version. Se oli Romulus Augustuksen villan päälle rakennetun luostarin kryptassa, vanhojen käsikirjojen joukossa. Benediktiini-munkki, joka haluaa pysyä tuntemattomana, opasti minut sinne, kun kerroin hänelle kirjoittamastani kymmenosaisesta kirjasarjasta Rooman kaaos ja tuho, ja näytin repussani olleen kirjasarjan viimeistä osaa. Munkki kertoi luostaristaan, joka perustettiin viimeisen keisarin villaan tämän kuoleman jälkeen 500-luvun alussa. Perustajamunkki Eugippius pyysi ystävältään Paschasiukselta kirjoitusta Pyhän Severinuksen elämästä. Eugippius oli itse kirjoittanut aiheesta, mutta halusi ystävänsä muotoilevan biografian sopivampaan asuun. Paschasius vastasi, ettei hän voisi kuvata paremmin

pyhimyksen tekoja ja ihmeitä kuin Eugippius. Viimeksi mainitun tyytyväisyydeksi Paschasius totesi lähettävänsä Castellum Lucullanumiin oppilaansa, edellä mainitun Anonymus Salarilaisen nimellä myöhemmin tunnetun noviisin, joka oli perehtynyt keisarilliseen hovirunouden tyyliin. Hänen kanssaan Eugippius voisi hioa oman työnsä ja pitää sen edelleen kokonaan omanaan. Anonymus Salarialainen pääsi tutustumaan Rooman viimeisen keisarin yksityisarkistoon, jossa säilytettiin vielä, Rooman paavilliseen arkistoon siirtoa odoteltaessa, tärkeimpiä keisarillisia asiakirjoja Theodosiuksen huoneen keisarien ja heidän jälkeisten vastaavien kokoelmista.

Syylä, että Salarialainen auttoi Eugippiuksen teoksen hiomista, goottimunkki pääsi täydentämään Merobaudeksen muistelmien esitystä Flavius Aëtiuksesta. Siihen aikaan arkistot eivät olleet enää yleisesti kenenkään tutkittavissa, ja antiikin ajan, niin kuin munkit asiaa nimittivät, kirjoja ja asiakirjoja sullottiin kaikkiin mahdollisiin koloihin varastoitaviksi ja tarkasteltaviksi, sillä niistä saattaisi löytyä tietoja pyhimysten ja marttyyrien elämänkertoihin. Eugippiuksen huomaamatta Salarialainen pääsi käsiksi keisarillisiin asiakirjoihin ja pystyi niiden perusteella täydentämään kertomuksensa Flavius Aëtiuksesta. Hän kirjoitti Eugippiuksen vaatiman esityksen lisäksi kertomuksen valmiiksi Aëtiuksesta. Kopion hän piilotti lokeroon Eugippiuksen 1000-sivuisen Pyhän Augustinuksen teosten antologian taakse. Munkin mukaan osa luostariveljistä oli vakuuttunut, ettei elämänkerralla ole suurempaa merkitystä ja se on jonkun munkin ilikurinen kepponen jumalanhartauden harjoittamista vastaan. Munkki otti kuitenkin pergamentit esiin. Hän sanoi minulle, että jos haluaisin, voisin katsella rullia sillä aikaa, kun hän käy hoitamassa Castel dell'Ovon vasemman siiven pihapuutarhaa. Nyt kirjoitan ylös suureksi osaksi lukemani pohjalta, muihin annaaleihin ja kronikoihin tarvittaessa viitaten, tarinan tuosta roomalaisesta miehestä.

Viittaan ylöskirjaamiseni, apotin suostumuksella luostarin lukusalissa, muutamaa suureen hetkeen ja jälkikäteiseen muistiinpanojeni läpikäymiseen.

Anonymuksen tekniikka on pikemmin genremaalauksen tapaista kuvausta kuin kertomakirjallisuutta, joten lukija joutuu tutustumaan

epiikan, platonisen ja herodoslaisen mielikuvituksen keinolla esiin tuotuun perikadon raadolliseen maisemaan.

Anonymuksella Flavius Aëtiuksen matkakertomus yhdistää, vastakainasettaa, tuo matefyysistä luksusta, dialektisia piruetteja, sankaruuden riscaldamentoa, pastoraalidraamallista diakronisuutta, vallankumouksen elegiaa, unenomaista partivella dell'Epicaa. Olen rohjennut koskea tuohon alkuräjähtävään selitystyylisiin poistamalla kappaleet aloittavat ja lopettavat rukousmandrat ja syöttämällä tarinan kronologiaan annaalin perinnettä kunnioittaen. Mitään en halua itse esitykseen lisätä tai siitä poisottaa.

II Kentauri

On kuuma syyskuun ensimmäisen viikon päivä vuonna 408, kun nuori Aëtius lähestyy Salvan, nykyisen Eszercomin kohdalla, Danubiuksen näkymiä.

Edellisessä kuussa kenraali Stilicho on murhattu keisarin vallankaappauksen toimittaneen lakeijan käskystä, ja Alarik, joka oli kreivin arvoisena Stilichon palkkalistoilla, vaati uutta sopimusta itselleen ja hordilleen keisarilta. Ja hän pyysi samalla vahvistukseksi sopimukselle tärkeiden kenraalien, Gaudentiuksen ja Joviuksen, poikien pitämistä luonaan. Tähän ei suostuttu, vaan pojat kutsuttiin kotiin. Tuskin pojat olivat päässeet Rooman puolelle turvalliseen Aquileiaan, kun kesken heidän kotimatkinsa heidät määrättiin panttivangeiksi hunnien kuningasten kuningas Rugilaksen luo. Näin runsaassa kolmessa viikossa saattue, lisättynä muutamalla roomalaisella sihteerillä, kirjurilla ja sotilaalla sekä diplomaatilla, taittoi taipaleen Donabiuksen rannalle.

Nyt, kolmen viikon päästä, saattue leiriytyy Salvan linnavuoren leegioonalaislinnoitukseen. Aëtius vaeltaa jyrkän kalliorinteen laelle ja katsoo alas mäkeä. Hän silmäilee kauemmas roomalaisten puoleisen Tona-

kiinnosta tuokaan näkymä, vaan hän antaa katseensa rientää roomalais-ta sotilastietä pitkin aukealle kentälle. Siellä hänen silmiinsä osuu jotain tavattoman kaunista ja upeaa, hänen omasta urheasta mielestään. Tämä näkymä piintyy hänen mieleensä hänen loppuiäkseen kuin jokaisen ihmisen kohtalosta kertova kirkas ja pyyteetön tähti, ja aina kun hänen olonsa on tuleva jälkeensä ahtaaksi, hänen on palauttava ajatuksiinsa mielikuvan valkoisesta ratsusta, joka on vertaansa vailla koko panoraamassa.

Siinä seisoo hunniratsumiehen hevonen, joka persialaisen, epirotikilaisen ja Sisilian hevosen tapaan elää pitkään. Viisas historioitsija Vegetius, joka kirjoittaa sotataidon kirjan Valentinianus II:n ylistykseksi, asettaa hunnihevosen ensimmäiselle sijalle, sen kärsivällisyyden, kestävyys-den ja kyvyn kestää nälkää ja kylmää takia. Vegetiuksella oli ollut muutamia hunnihevonen itselläänkin, joten hän on voinut tarkastella niitä lähemmin. Hänen mukaansa niillä on suuret, käyrät päät, esiintyntyvät silmät, kapeat sieraimet, leveät leuat ja suut, vahvat ja kovat kaulat, harjat roikkuvat polvien alapuolelle, pensasmaiset hännän tupsut, raajojen luut erittäin vahvat, pienet vuohiset, leveät kaviot, kuopallaan olevat kupeet, niiden ruumiit ovat kulmikkaat, ilman ihraisuutta takapuolella tai selän lihaksissa, ruumiin koko pikemminkin pitkänomainen kuin korkea, vatsa eteenpäin taipuvainen, luut valtavat. Hevosten laihuus on miellyttävää, ja niiden rumuudessakin on kauneutta. Hunnihevonen on hiljainen, ymmärtäväinen ja kantaa haavansa arvokkaasti. Joku Vistulan alkujuurilla asuva germaani ehkäpä väittäisi hevosta paikallisten ratsujen tapaiseksi, mutta hunnihevonen on kulmikkaampi ja se vain on hevosena henkilöitynyt urheus ja hurjuus.

Flavius Aëtius tuijottaa otusta, ja vaikka sen hahmo siintää kaukana oikealla viistossa ennen Danubiuksen kimallusta, niin siitä ei voi erehtyä. Se on tavattoman ruma, itse asiassa, mutta sitten kun tämä typer-ryttävä rumuus lähtee liikkeelle, sen kaikkinaiset liikkeet ovat yhtä ympäristön kanssa, ja siitä hehkuu onni, tyytyväisyys, täysi välinpitämättömyys suvaitsemattomimpia vaikeuksia kohtaan. Flavius rakastuu ensi silmäyksellä takkuiseen ja suhteellisen pieneen Jumalan luomaan olentoon, eikä tuo rakkaus koskaan sammu – päinvastoin se kasvaa ja antaa Kohtalolle mahdollisuuden johdattaa nuorta Aëtiusta suhteellisen vaivat-

tomasti kohti elämän nousua ja tuhoa. Flavius ei välitä rinteen jyrkkyydestä, basiliskeista, myrkyllisistä käärmeistä, vaan hän ryntää yli vaarojen ihastuksensa luo.

Merobaudes, hovikronikoitsija ja -propagandisti keisarin ja Jumalan armosta, on kuullut kertomuksen itseltään herraltaan ja ihanteeltaan Aëtiukselta.

Seison siinä hevoson kanssa. Siinä se satuloineen käyskentelee keskellä avokenttää. Tanner tömisee kauempana. Ritarit peitsineen, keihäineen ja jousineen harjoittelivat riippuvia nukkeja vastaan. Jossain soi luuttu. Se on paksuniskainen sotaratsu. Tartun salamannopeasti sen niskaan, kiepsautin itseni sen selkään. Kiivaasti se hypähtää, hirnuu, se loikkaa, ja sen kudottu satulavyö kiristyy, kovilla kavioillaan se rikkoo maata, kuolainten rauta narskuu sen hampaiden välissä, ja tuntuu kuin kuolainten, ohjien, nahkahihnaisten päitsien kautta se ohjailisi tekojani, ja alan katua sitä, etten ollut taluttanut sitä riimuilla, vaan olen suin päin tarttunut suitsiin kiinni.

Hevonen vie kirkkaasti voiton kappadokialaisesta yksilöstä, muodossaan, rohkeudessaan, astunnassaan ja luissaan. Pyöreät kaviot, heti kiinni jalassa, kinnernivelet karvaiset ja pitkät, leveä rintakehä, suuret silmät, pieni pää, ja muhkeat sieraimet, korkea harjas, pienet korvat, suorat jalat ja askellus suunnattoman vahvaa, tuuhea harjas, paksu häntä, laaja istuinkyhmy, vahva nahka, kaikki on viimeisen päälle, niin otsa, kuonopii, leukaperät, niska, kaulasuoni, harjamarto, säkä, selkä, lanne, lonkka, kyynärvarsi, etupolvi, vuohisnivel, ruunu, lapa, maha, takapolvi, potka kuin kinnerkin. Se, mitä hevosella pitää olla, se ei tältä otukselta puutu. Nyt täytyy vain pelastaa niin ylpeä ratsastaja, niin liikkuvasta selästä. Tunnen lentäväni Pegasuksen lailla, ja olevani, ei haukka vaan, kruunattu kotka. Jokainen töytäisy sivulle ja ylöspäin irrottaa minua enemmän satulasta, yritän saada jotain aikaan suitsilla, piiskaa minulla ei ole, mutta kaikki turhaa. Miten niin pitkänomainen ja matala elikko loikkaa niin korkealle? Olen kaukana yläilmoissa, mutta en tavoitakaan satulaa. Putoan selälleni niitylle. Otus syö ruohoa kiinnittämättä sen kummemmin huomiota maassa makaavaan minuun.

Otuksen viereen on ilmaantunut jotain pelottavampaa! Kaamea olio, jolla on kuluneet nahkahousut jalassa, niin että ne ovat osittain

repeytyneet ja repsottavat. Käyrämiekka, *sax*, roikkuu alhaalla, niin kuin palkkasotureilla on tapana. Lisänä on likainen nahkapaita, pitkä, palmikoitu tukka ja hirveä naamataulu. Siinä ei ollut parralle sijaa, kun se on viillelty lukuisilla veitsin vedoilla vapaaksi parrankasvulta. Nenä on kuin väkisin tehty jollain kamalalla keinolla lytyksi, niin että vain isot sieraimet kertovat nenän paikasta, nenäluu on murrettu ja voitettu ajat sitten. Karvamyssy sojottaa ilmestyksen päässä. Otus liikkuu vaivalloisesti lestitömissä kengissään, olemus on kumarainen kuin noidalla tai kyhmyselkäsellä kerjäläisellä. Kaiken hirveyden keskellä hampaat ovat erinomaiset, silmät niin kirkkaat, etten ole vastaavaa loistetta nähnytkään. Otus tuijottaa minua, ja pelkään, että se vetää käyrämiekkansa ja ottaa päänahkani, mutta se sanookin jotain linnunkielellään. Ääntely kun on kuin linnun liverrystä. Aikansa laulettuaan Myrskylintu puhkeaa nauramaan, vislaa, ja hevonen menee korvat höröllään sen luo, ja olio saa täyttymyksensä. Ensimmäinen näkemäni kentauri seisoo kesyttömänä ja eläimellisenä edessäni. Zeus on huijannut Iskionin makaamaan Heran muotoisen pilven kanssa, josta syntyy kentaurien suvun esi-isä, joka innostuu Pelaias-vuoren rinteillä asuvista kauniista tammoista, niin että siitä syntyy kokonainen hevosihmisten heimo. Olen itse todistamassa olioiden olemassaoloa. Olen ihastunut ja hirveän peloissani, koska edessäni on kiro-tun kansan edustaja; kentaurien kantaisä, kuningas Iksion on heitetty syntiensä tähden Manalaan ja sidottu ikuisesti pyörivään pyörään.

Sydämeni sykkii riemusta, tunnen saavani tuulta ajatusteni alle, enkä pohdiskele enää kentaureja vaan Ikarosta ja Pegasusta, jumalaista liittoa ihmisen ja hevosen välillä. Kaikkia muita kansoja kannetaan hevosen selässä, mutta tämä kansa elää siellä. Edessäni olevalla hunnilla ei ole kannuksia, vaan hän kiihdyttää hevosensa vauhtiin piiskalla. Jalustimet ovat nahkaa, ja antavat ratsastajalle hyvän tasapainon.

Kun mies kääntää ratsuaan ja lähtee hurjaa laukkaan, mietin, että soturilla ei ole lestiä kengissään. Soturi näyttää olevan pienikokoinen, joten hänen ulottuvuutensa on hänen hevosensa, lassonsa, verkkonsa ja ennen kaikkea jousensa varassa. Satula on verenpuinen. Onkohan siinä kaksi nahkatyynyä vai yksi? Ne tai se on täytetty jollain peurankarvan tapaisella aineella ja päällystetty huovalla, pienet tyynyt isojen edessä ja takana on vahvistettu ja jäykistetty kapeilla puisilla kehyksillä, puusatu-

lan esiasteilla. Olen kuullut bysanttilaisilta matkatovereiltani, että hunni-ruhtinailla saattaa olla kultaiset, hopeiset ja pronssiset satulakaarien kehykset, mikä ei jättänyt epäilyksille sijaa: hunnisatula on puuta, pys-tysuorine kaarineen.

Kun hunniratsastaja kääntää ratsunsa ja kannustaa sen laukkaan, näen että hevonen on merkitty kuumalla polttoraudalla. Soturi kuuluu perheelleen, klaanilleen, heimolleen ja hunnien kuninkaiden kuninkaalle, eikä ole vain joku heimonsa luota paennut karkuri ja vaeltava palkkasoturi. Siispä olen nähnyt oikean hunnisoturin. Ilollani ei ole rajoja.

Jousen kahva näyttää olevan yhdeksän sormenleveyttä, ja jousen pituus kahdesta kyynärästä lapsen syliin. Nuolenkärjen luu ja varren puu ovat taiturimaisesti liitetty yhteen. Nuolen kärki on epäsymmetrinen. Luut on kiedottu yhteen nuorilla. Pitkät sarvet vahvistavat, että kaari on vahvistettu luulla tai sarvella. Tämä on se maanmainio epäsymmetrinen jousi, jonka oikea kaari on pitempi kuin vasempi, ja mikä antaa sille ennen näkemättömän nopeuden ja voiman, niin että ratsastaja saattaa ampuu nuolen silmänräpäyksessä, ja terävä nuoli läpäisee vahvimman rintapanssarin. Soturin selässä on kilpi ja 20 jalkaa pitkä keihäs, ja näyttää sieltä lassokin löytyvän.

Lähettiläs Pausanias oli kertonut minulle Aquileiasta lähtömme jälkeen, että hunnit keräävät tammojensa kaviot, puhdistavat ne, pirstovat ne, kunnes ne muistuttavat lohikäärmeen suomuja. Se, joka ei ole nähnyt lohikäärmettä, on ainakin nähnyt kuusen kävyn, joka muistuttaa liekkienpuhaltajan suomitusta. Kudosta, josta hunnit valmistavat kavioita, ei saateta sattumalta verrata kuusen kävyn halkeamiin. Kävyn paloihin he puhkaisevat reikiä, ja nidottuaan ne yhteen hevosten ja härkien jänteillä, he käyttävät niitä rintahaarniskoina, jotka eivät ole kreikkalaisia rintalevyjä huonompia eleganssissa eivätkä vahvuudessa; ne molemmat ovat miekan ja nuolen kestäviä.

Samassa muistan syyn, miksi näkemäni soturin nenä on olematon. Eräs gallialainen katolilainen aatelineen on todennut, että sieraimet, kun ne ovat lapsen pehmeät, tylpistetään ympäröidyllä nauhoilla, estäen kahta nenän tiehyttä kasvamasta ulospäin poskiluiden välissä. Ne tekevät tilaa kypärälle, sillä nämä lapset ovat syntyneet taisteluja varten, ja

äidin rakkaus rumentaa heidät, koska poskien alue venyy ja laajenee, kun nenä ei puutu asiaan.

Osa lähetystöni jäsenistä juoksee rinteen alas ja on saavuttanut minut, ja he selittävät minulle, että olen loukannut hunnisoturia, nousemalla hänen hevosensa selkään, ja soturi olisi voinut murskata minut kuin torakan. He ryhtyvät kertomaan tarinoitaan hunneista, jotka suuttuvat, niin että saattavat kuolla raivoonsa ja saavat vihanpidostaan korkean kuumeen ja hirmuisia ihottumia. Hunnien kanssa täytyy pitäytyä rauhallisuuteen ja naismaisuuutta muistuttavaan ystävällisyyteen, koska sota on heidän elämänsä, ja he etsivät päivittäin syytä kahnauksille, ja jos muita vastustajia ei löydy, he hakkaavat toisiaan hengiltä.

Eräs jutustelijoista, Ausonius, vakuuttaa tietämättömälle minälleni, että ei ole hyväksi mennä liian lähelle hunneja, heissä on kummallinen sairaus kätkeytyneenä, joka tartuttuaan tavalliseen ihmiseen, kosketuksesta hunnien saastaiseen, pyhän uskomme vastaiseen olemukseen, saa aikaan mustia paiseita, sysisen turvonneen kielen ja korkean kuumeen. Hän tarinoi rotista, jotka kiertelevät hunnien leirien tuntumassa, pitkähäntäisestä rodusta. Hän huokaa:

– Jos hunnisoturit eivät tuhoa kaupunkia, niin sen tekevät Jumalan kieltävien ratsastajien mukana vaeltavat rottien laumat, jotka kipittävät kaupungin kaduille, kipuavat talojen ylimpiin kerroksiin, lisääntyvät ja levittäytyvät ylimmistä kerroksista ja ylhäisön kukkuloiden loistavista palatseista alemmas kuin Manalan voimien vetämänä kohti Kaaoksen pimeydessä leijuvaa maata.

Silmieni edessä loistaa tulevaisuuteni näkymä, tähdellisenä sotapäällikkönä hunnijoukkojeni kärjessä – koska mikään muu kertomus hunneista tai muistakaan sotateista ei ilahduta mieltäni niin paljon kuin vanhalta kreikkalaiselta sotaveteraani Ammianus Marcellinukselta saamani kuvaus hunnien sotataidosta.

Ja (niin kuin *Merobaudes kirjoittaa*) nauravin kasvoin muistelen veteraanin sanoja.

– Antaa miesten hyökätä välkkyvin asein. Räiskyköön raskas vyö kulusta; ympäröikööt kultaiset värähdykset nuolia, olkoon kultaliuska kiinnitetty koukuilla varustettuihin vitjaksiin. Asetettakoot jalokivet hehku-

KULTAINEN LEIKKAUS JA HYMY

Syyskuussa 408 roomalainen Flavius Aëtius on matkalla Tonavan pohjoispuolelle panttivankeuteen hunnien kuningasten kuninkaan Charatonin luo, vahvistaakseen osaltaan roomalaisten ja hunnien välisen rauhansopimuksen. Ennen kuin matka ennättää edes alkaa, hänen kiinalainen pitoystävänsä Chen Huang murhataan ja Rooman perikadossa kehkeytyy valaliitto Aetiuksen, toisen panttivanki Jasonin, gootti Condorin ja hunni Phandorin välille. Tuosta sattuman oikusta ritaritarinat saavat alkunsa, ja siitä käynnistyy tuo tapakulttuuri, jonka muistumana avaamme oven tai saatamme kadun yli kauniimman sukupuolen edustajan, joka ei eläissään ole meidän mielestämme menettävä kauneuttaan.

Rankalla matkalla hunnien maille ja takaisin kohtaamme Aetiuksen Ehkon, joka ei toista toisten sanoja, vaan jatkaa esitystään muidenkin ollessa äänessä, eikä koskaan aloita kertomusta, hyvin tapojen vastaisesti, muiden vaietessa. Ja se pakottaa meidät myöntämään, ettei nauru kuole henkisten ja ruumiillisten raakalaisten sokeuteen, virheisiin eikä petoksiin, sairauteen ja haavoihin, mielenkiinnottomuuteen, vähättelyyn eikä lokaan. Kauneus, kestävyys ja käytännöllisyys ovat Aetiuksen ja hänen ritariensa elämää. Siksi kukaan ei voi ottaa oikeasuhteisuutta ja symmetriaa heiltä pois, ja siksi sopusointu ja harmonia elävät heidän kanssaan. Filosofian tohtori Tapio Tiihonen ei kirjoita kymmeneosaisesta kirjasarjastaan Rooman kaaos ja tuho yhteenvetoteosta vaan trilogian Flavius Aetiuksen elämästä ja ritariuden synnystä. Hänen 14 vuoden tutkimustuloksensa tulevat esille hänen matkakertomus-genrellään, riscaldementomaisella perikadon ja vallankumouksen väriyksellään, jossa kielen aristokratian muodostavat historian virran avantgarden tosasioiden asetelmat. Siksi hän pystyy huoletta sovittamaan ritariensa kultaisen leikkauksen teitä vaeltaviksi Salven ristin sotureita. Jos se on jonkun mielestä virhe, niin hänet Matkakertomus kyllä herättelee määrämittäisesti, välineitä käyttäen ja suoraviivaisesti pittoreskien ja charmattien mokien luvattuun maahan.

